

AZƏRBAYCAN VETERANI

Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının orqanı

08 (103) 15 aprel 2018-ci il

İctimai-siyasi qəzet

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev aprelin 11-də keçirilən seçkilərdə ona göstərilən böyük etimada görə xalqımıza müraciət edərək minnətdarlığını bildirib.

Prezident İlham Əliyevin müraciəti

- Əziz həmvətənlər.

Prezident seçkilərində Azərbaycan xalqı yenidən mənə böyük etimad göstərmişdir. Bu etimada, bu böyük dəstəyə görə doğma xalqıma minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.

Mən həmişə Azərbaycan xalqının dəstəyini hiss edirəm. Bu dəstək mənə güc verir. Bu dəstək bizim inkişafımız üçün əsas şərtidir. Xalq-iqtidar birliyi Azərbaycanda inkişafımızın əsas amilidir. Bu seçkilərdə Azərbaycan xalqı sabitliyə, təhlükəsizliyə, inkişafa, tərəqqiyə səs vermiş, son 15 il ərzində görülən işlərə yüksək qiymət vermişdir. Bütün bu uğurları biz sizinlə birlikdə qazandıq.

Xalq-iqtidar birliyi, bizim məqsədyönlü siyasətimiz bu gün Azərbaycanı qüdrətli dövlətə çevirmişdir. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu artır, biz dünya miqyasında layiqli yer tuta bilmişik. Bu gün Azərbaycan dünyada çox böyük hörmətə, rəğbətə, dəstəyə malik olan bir ölkədir. Biz etibarlı tərəfdaş, bizimlə hesablaşır və biz beynəlxalq aləmdə öz mövqelərimizi böyük dərəcədə gücləndirə bilmişik.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı prinsiplial mövqeyimizdən bir addım da geriyə atmamışıq. Bizim prinsiplial mövqeyimiz daha da güclənir. Bu münaqişə ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunmalıdır, bunun başqa yolu yoxdur. Son illər ərzində bir çox mötəbər beynəlxalq təşkilatlar bizim mövqeyimizi, ədaləti

dəstəkləyən bir sıra qərar və qətnamələr qəbul etmişlər. Biz böyük diplomatik qələbələrə nail olmuşuq. Eyni zamanda, döyüş meydanında biz böyük qələbəyə nail olmuşuq. Azərbaycan əsgəri, Azərbaycan Ordusu, Azərbaycan dövləti işğal altında olan torpaqlarımızın bir hissəsini işğalçılardan azad etmişdir. Ağdərə, Füzuli, Cəbrayıl rayonlarının bir hissəsi işğalçılardan təmizləndi və o torpaqlarda bu gün Azərbaycan bayrağı dalğalanır. İşğaldan azad edilmiş torpaqlara həyat qayıdır, insanlar qayıdır. O torpaqlarda prezident seçkiləri keçirilir. Gün gələcək və bu gün hələ də işğal altında olan bütün torpaqlarda Azərbaycan bayrağı qaldırılacaq, bu torpaqlarda prezident seçkiləri keçiriləcək, Azərbaycan Prezidenti seçiləcəkdir.

Biz daha güclü olmalıyıq. Güclü olmaq üçün daha güclü iqtisadiyyat qurmalıyıq. Son 15 il ərzində iqtisadi sahədə Azərbaycan qədər inkişaf edən ikinci ölkə olmamışdır. İqtisadiyyatımız 3,2 dəfə artmışdır və bu gün Azərbaycan dünyanın ən rəqabətqabiliyyətli ölkələri sırasındadır. Rəqabət qabiliyyətliliyinə görə biz 35-ci yerdəyik.

Siyasətimizin mərkəzində həmişə Azərbaycan vətəndaşı, onun problemləri, qayğıları, onun rifahı olubdur. Son 15 il ərzində maaşlar və pensiyalar 8 dəfə artmışdır. Bu siyasət bundan sonra da davam etdiriləcəkdir. Azərbaycan bu illər ərzində kosmik dövlətə çevrilibdir. Biz ən qabaqcıl texnologiyaları ölkəmizə gətiririk, tətbiq edirik və texnoloji, elmi inkişaf gələcək fəaliyyətimiz üçün də əsas prioritetlərdən biri olacaqdır.

Bir sözlə, bütün istiqamətlər üzrə nəticələr göz qabağındadır. Azərbaycan nəhəng enerji və nəqliyyat layihələrini icra edir. Bizim təşəbbüsümüz və fəal iştirakımızla o layihələr

əsasında Avrasiyanın enerji və nəqliyyat xəritələri yenidən tərtib olunur. Azərbaycan dövləti heç vaxt bugünkü qədər güclü olmamışdır. Biz güclü dövlət qurmuşuq, daha da güclü Azərbaycan qurmalıyıq və əminəm ki, quracağıq.

Keçdiyimiz yol şərəfli yoldur, qələbələr, uğurlar yoludur. Əminəm ki, biz həmişə qələbələr yolu ilə gedəcəyik. Yeni qələbələrə doğru irəli!

Bakı, 11 aprel, AZƏRTAC

“İnanırıq ki, gərgin söyləriniz Qarabağın azad olunmasına yol açacaq”

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevə

Möhtərəm prezident,
Cənab Ali Baş Komandan!

Azərbaycan Respublikası Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatı çoxsaylı veteran ordusu və Təşkilatın Rəyasət Heyəti adından Sizi 11 aprel 2018-ci il tarixində keçirilən prezident seçkilərində inamlı qələbə münasibəti ilə ürəkdən təbrik edir, Vətənin tərəqqisi və xoş gələcəyi yolundakı fədakar fəaliyyətinizdə yeni uğurlar arzulayırıq.

Sizin Azərbaycan qarşısındakı tarixi xidmətləriniz, ölkəmizin hərtərəfli inkişafı, dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsi və beynəlxalq nüfuzunun artması sahəsindəki geniş fəaliyyətiniz xalq tərəfindən daim yüksək qiymətləndirilir.

Siz ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi varisi, layiqli davamçısı kimi onun başlatdığı qüdrətli, müasir dövlət, güclü cəmiyyət və firəvan xalq modelini yeni mərhələdə inkişaf etdirməklə Azərbaycanın sabitlik və təhlükəsizliyin bərqərar olduğu bir məkana çevirmisiniz. Bu gün dünyanın əksər ərazilərində çaxnaşmaların, qanlı qarşıdurmaların baş verdiyi şəraitdə ölkəmizdə hökm sürən əmin-amanlıq və vətəndaş sülhü Sizin düşünülmüş daxili və xarici siyasətinizin nəticəsidir. Veteranlar bütün bunları yüksək qiymətləndirir, göstərdiyiniz hərtərəfli qayğı və diqqətdən bəhrələnərək ölkənin gələcək tərəqqisi naminə daim Sizinlə olduqlarını bir daha əzmlə bəyan edirlər. İnanırıq ki, uğurlu siyasi xətti-

niz və gərgin söyləriniz Qarabağın azad olunmasına yol açmaqla, daha güclü, qüdrətli Azərbaycanın qurulmasına zəmin yaradacaqdır.

Dərin hörmətlə,
Respublika veteranları və RVT Rəyasət Heyəti üzvləri adından:
Respublika Veteranlar Təşkilatının sədri,
general-polkovnik Tofiq Ağahüseynov

Şəhid Şahlar Yaşar oğlu Nəzərov

Şəhid Şahlar Yaşar oğlu Nəzərov nə qədər ki, Azərbaycan xalqı var bu xalqın ürəyində yaşayacaqdır.

Yardımlı rayonu ucqar bir dağ rayonudur. Şəhid Şahlar Nəzərov dağlar qoynunda yerləşən Peştəsər kəndində dünyaya gəlmişdir. Uşaq illərini qarlı dağ zirvələrində keçirmişdi Şahlar Nəzərov, vətən onun üçün ən müqəddəs ali amal idi.

Şahlar Nəzərov IX sinfə qədər Peştəsər kəndində təhsil almışdır. Məktəbi bitirdikdən sonra Cəmşid

nub. Qayıtdıqdan sonra Azərbaycan ordusunun kəşfiyyat bölməsinə yazılıb, dəfələrlə kəşfiyyatda uğurlu xidmətləri olub. Hərbi hissənin komandiri onu bölük komandiri təyin edib.

...Növbəti kəşfiyyat xidmətini yerinə yetirərkən döyüş yoldaşlarından bir neçəsini, o cümlədən həmyerlisi Nisəqala kənd sakini Cavad Şakir oğlu Sultanovu mina düşmüş sahədən uzaqlaşdırır. Cavad hazırda Nisəqala kəndində yaşayır, leytenantdır, ali təhsillidir,

zaman baş leytenant Şahlar Nəzərov Yaşar oğlu 5 silahdaşı ilə birgə qəhrəmancasına şəhid oldu.

Kəndimizin, rayonumuzun fəxri idi Şahlar... O, təkcə Yaşarın yox, bütün Azərbaycanın oğludur. Xalq arasında bir deyim var:

*Dünyada bir insan göstərin mənə
Onda sevinc olsun, kədər olmasın
Dünyada bir torpaq göstərin mənə
Orda insan olsun, məzar olmasın...*

Şahların ölümü kədər olsa da, onun qəhrəmanlığı, şücaəti, vətənə, torpağa bağlılığı bizim üçün sevinc mənbəyidir.

Yardımlı RİH-nin Peştəsər ərazisi üzrə nümayəndəsi Novruz Babayev Şahlar haqqında belə deyir: Şahlar çox ağıllı, təmkinli, bacarıqlı bir gənc idi. Kəndin balacasından böyüyünə kimi hamı onun xətrini istəyirdi. Dərslərini həmişə əla oxuyardı. Həyata keçirilən bütün ictimai işlərdə fəal iştirak edərdi. Hərbi xidmətə könüllü yollanmışdı. Yola salınanda son sözü bu oldu: "Mən hərbiçi olacağam, vətənimin erməni işğalçılarından azad olunmasına çalışacağam. Mən kəndimizin, ağsaqqallarımızın başını uca edəcəyəm".

Şahların atası Yaşar Nəzərov kəndin ağsaqqallarından biridir. Öz zəhməti ilə ailəsini saxlayıb, eyni zamanda ailə üzvlərində zəhmətə alışdırıb. Uşqalarının tərbiyəsini düzgün istiqamətləndirib. Şahların kəşfiyyatçı olmasına çox sevinib, həmişə başını uca tutub, Şahlar kimi vətənpərvər bir övlad böyüdü.

Şəhidin cənəzəsi gətirilərkən onun bükülmüş olduğu üçrəngli bayrağımız qəhrəman oğlumuzdan

əmanət kimi atası Yaşara verilib. Təmkinini pozmadan dağ vüqarlı şəhid atası: Bu üç rəngli bayrağı mən ömrüm boyu oğlumun yadigarı kimi saxlayacağam. Torpaqlarımızın azadlığı uğrunda kişilik dərslərindən kişi kimi keçən ər oğullar ölmülər, haqqın dərgahına qovuşurlar. Bu ölkə, bu məmləkət durduqca onlar da yaşayacaqlar. Çünki bu torpaq onların qanı ilə suvarılıb. Onlar əbədi yaşayacaq. Hər dəfə himnimiz səsləndə sizlər bu şəhid balamı sağ bilin, yaşayan bilin".

Şahlar 2016-cı ilin avqust ayında ailə həyatı qurmuşdur. Könül xanım kəndin ismətli bir övladıdır. Rəftarı və davranışı ilə hamıdan seçilirdi. Taleyin işinə bax, Şahların ölümündən bir neçə gün sonra Könül xanım əkiz oğlan uşağı dünyaya gətirir. Şahların yadigarı kimi böyüyürlər. Şəhidin atası Yaşar əkizlərdən birinin adını Yaşar, digərinin adını Şahlar qoyub. Bax belə vətənin müdafiəsi üçün şəhidin iki əsgər balası böyüyür. Allah onlara yar olsun. Həyata gələn bu uşaqlar ailənin sevincidirlər.

Şahların döyüş yolu ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. "Şücaətə görə" medalı və digər mükafatlara layiq görülmüşdür.

*Başını dik tut, şəhid atası, anası,
Sən də qara bağlama şəhid bacısı,
Sən də məğrur dayan əsgər qardaşı.*

Şəhidimiz Şahlar həmişə Azərbaycan xalqının və eləcə də, biz veteranların qəlbində əbədi yaşayacaq.

*Hüseyn Əbülfəz oğlu Vəliyev
Yardımlı rayon Veteranlar
Təşkilatının sədri*

Naxçıvanski adına Hərbi Liseyə daxil olub. Oranı bitirdikdən sonra Hərbi Akademiyaya qəbul olub. Bacarıqlı olduğu, hərbi sirlərə dərindən yiyələndiyi üçün ixtisas artırmaq məqsədi ilə Türkiyəyə göndərilib. Hələ oxuyarkən komandanlıq tərəfindən vətən sevgisi ilə seçilməyi bacarıb Şahlar Nəzərov.

Arzusu kəşfiyyatçı olmaq idi. Türkiyədə 3 ay təlim kursu keçib. Təlim keçdiyi müddətdə bir çox diplomlar və fərmanlarla təltif olu-

I qrup müharibə əlilidir, ordudan tərxis olunub. "Məni qurtaran Şahlar olub, onun ruhu qarşısında baş əyirəm deyir". Belə qüsursuz döyüş xidmətləri çox olub Şahların... Qeyd edək ki Şahlar Nəzərovun 32 uğurlu əməliyyatı olub. Kəşfiyyat vaxtı ermənilərin 6 əsgərini məhv edir..

2017-ci ilin fevralın 24-dən 25-nə keçən gecə Azərbaycan Ermənistan təmas xəttində ermənilərin təxribatının qarşısını alan

Главное в жизни - служить Отчизне!

Ветераны - золотой фонд любого государства, его основа, формирующая духовный климат, нравственные ориентиры для новых поколений. Без преемственности поколений невозможна целостность страны, сохранение традиций, национальной культуры. Поэтому наша Организация ветеранов Азербайджана регулярно проводит мероприятия в образовательных учреждениях, организациях, предприятиях, посвященные вопросам патриотического воспитания. В своей деятельности используем разнообразные формы воспитательной работы.

Плодотворные результаты дают проводимые нами героико-патриотические конкурсы на лучшие сочинения, рисунки и исполнение песен военных и послевоенных лет под девизом: «Герои войны с фашизмом»; «Самоотверженный труд народа в тылу»; «Вклад Азербайджана в победу советского народа над фашизмом»". Победители награждаются ценными подарками и почетными грамотами. В нашей организации издается газета, выходит журнал. За последние годы издано более 50 книг и сборников о войне.

Особо хочу отметить известного в Азербайджане военного журналиста, писателя, участника Великой Отечественной войны, председателя отделения МАПБиМ в Республике Азербайджан, Заслуженного работника культуры Азербайджанской ССР, капитана I ранга в отставке Александра Гритченко. Широкое признание читателей получили такие его произведе-

ния, как «Азербайджан - фронту», «Полководцы, военачальники Великой Победы», «Герои Азербайджана», «Адмиралы Каспия» и др. А книги об адмирале Джалиле Джавадове, Героях Советского Союза Кафуре Мамедове, Зие Бунятове стали настольными.

С Баку Александра Александровича связывает долгая и счастливая полувекровая жизнь. Здесь он много сил отдал воспитанию молодого поколения в духе патриотизма, пропаганде подвигов героев войны. У него много наград: советских, российских, азербайджанских.

По стопам отца, продолжая династию морских офицеров, пошел и его сын Юрий Гритченко. Служба на кораблях Каспийской флотилии была для него делом чести и долга. Он продолжил отцовскую традицию и в литературном творчестве. Писал стихи, стал автором шести сборников. В книге «О службе, долге и чести отца и сына» приведено несколько его стихотворений, которые трогают сердце каждого читателя.

А на войне как на войне...

Одна коротенькая фраза,

Всего шесть слов...

Но сколько в ней

Людей и судеб видно сразу.

Поэтические произведения, собранные и изданные в сборниках «Жил-был я», «Как все начиналось», «А на войне как на войне «Стихи, пародии, басни, сказки», «Вечная история», свидетельствуют о зрелом поэте,

который размышлял о жизни и смерти, любви, дружбе, преданности народу. Он проявил свое дарование и как поэт-песенник. На одно из его стихотворений композиторы из г. Ливны написали музыку, и песня «Ливенский вальс» стала неофициальным гимном города. К сожалению, Юрий Гритченко рано ушел из жизни, но осталась память о замечательном морском офицере талантливым поэте и настоящем патриоте.

Мы поддерживаем тесные связи с русской, украинской, белорусской общинами Республики, сотрудничаем с посольствами стран СНГ. Тесные связи установились с Посольством России, которое неизменно поддерживает ветеранов войны, выделяет им путевки в санатории, приглашает на праздничные приемы и различные мероприятия. За последние годы особенно укрепилась связь с Патриархом Бакинским и Прикаспийским что приносит свои положительные плоды.

В октябре 2017 г. на базе нашего Совета ветеранов, учитывая принципиальную антифашистскую позицию в Республике, решением Международного союза «Содружестве общественных организаций ветеранов независимых государств» прошла масштабная международная конференция, посвященная этому вопросу. Представители десятков стран собрались в Баку, чтобы обсудить почему в наше время происходит рецидив фашизма и как пресечь это страшное зло.

Джалил ХАЛИЛОВ

Заместитель председателя совета ветеранов войны, вооруженных сил, полковник

AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİ - 100

Fətəli xan Xoyski

əvvəli ötən sayımızda

1918-ci ilin 15 sentyabrında Bakının oyuncaq Sentrokaspi qüvvələrindən təmizlənməsi münasibətilə F.Xoyski "Azərbaycan qəzetinin 19 sentyabr sayında (№2) yazırdı: "Bizim də həyatda yaşamağa, bizim də azad yaşamağa hüququmuz vardır. Heç bir zirehli maşın, hidroplan, aeoroplan, kanonerka, məfəllil çəpər, mina və sairə texniki qurğu, heç bir ingilis, heç bir qüvvə və onların havadarları tarixin təbii axarına mane ola bilmədilər. Bakının 50 minlik qoşun və texnika ilə birlikdə kiçik bir qüvvənin həmləsi qarşısında süqutu başqasının fəlakəti üzərində öz xoşbəxtliyini qurmaq istəyənlərə ibrət dərsi olmalıdır.

Əlbəttə, yeni dövlət quruculuğu yolunda Azərbaycanın üzləşdiyi bitib-tükənməz çətinliklərin yalnız bunlardan və ölkəni hər an təhdid edən xarici müdaxilə təhlükəsindən ibarət olduğunu düşünmək azı sadəlöhlük sayılardı. Çünki nəinki ən yaxın xaricdə və ölkə daxilində, hətta yüksək dövlət postu tutan, parlamentdə təmsil olunan siyasətçilər arasında da müstəqil Azərbaycanın açıq və gizli düşmənləri az deyildi. Elə ən çətin də bu qüvvələrin neytrallaşdırılması, lazım gələn vaxt onların dağıdıcı fəaliyyətlərinin qarşısına sədd çəkilməsi idi. Çoxpartiyalılıq əsasında formalaşdırılmış Azərbaycan Parlamentində erməni frqəsi, "Daşnaksütyun" fraksiyası, "Hümmət" frqəsi kimi məqam düşükdə açıq-açıqna düşmən siyasəti yeritməkdən çəkinməyən, "Sosialist" frqəsi kimi bolşeviklərə meyilli olan, "Slavyan-rus cəmiyyəti" frqəsi kimi əslində keçmiş Rusiyani bərpə etmək mövqeyində dayanan frqələr fəaliyyət göstərirdi. Məhz belə vəziyyətlə bağlı idi ki, Fətəli Xan Parlamentin ısrarlı xahişlərini nəzərə alıb hökumət qurmaq mandatını götürməyə razılıq verdikdən sonra bir neçə gün fasiləsiz danışıqlar aparsa da, frqə rəhbərləri ilə ümumi razılığa gələ bilməmişdi.

"Azərbaycan qəzeti müxbirinin F.X.Xoyski ilə yeni kabinet quruculuğu barədə 1918-ci il dekabr ayının 21-də keçirdiyi söhbət tarixi həqiqətlərin üzə çıxırılması baxımdan xüsusi maraq kəsb edir. Bunu nəzərə alaraq, həmin müsahibəni cüzi ixtisarla oxuculara çatdırırıq.

"- Biz ağır dövr yaşayırıq. Qarşıda yeni həyat formaları yaratmaq kimi nəhəng işlər durur və bunun üçün bəzən partiya mənsubiyyətindən, bu və ya digər millət nüməyəndəsi olmasından asılı olmayaraq respublikanın bütün qüvvələrini səfərbər etmək lazımdır. Mən bu niyyətlərlə mümkün namizədlərlə danışıqlara başlamışam. Danışıqlar iki gündür davam edir və mən belə bir kədərlilik faktı deməyə məcburam ki, parlamentin mənim üzərimə qoyduğu vəzifəni yerinə yetirəcəyimə ümid çox azdır. Mən kabinet yaratmaqdan imtina edəcəyəm.

- İcazə verin öyrənək, hansı səbəblərə görə?

- Səbəblər çoxdur, ən başlıcası, maraqların və tələblərin son dərəcədə ziddiyyətli olmasıdır ki,

mən bunları razılaşdırmağın mümkün olacağını görmürəm.

- Milli, yaxud partiya xarakterli tələblər və maraqlar?

- Daha çox şəxsi.

- Danışıqların nəticələri nə vaxt aydınlaşa bilər?

- Bu gün, yaxud sabah. Ancaq təkrar edirəm, mən danışıqların nəticələrinə hədsiz pessimistcəsinə yanaşıram.

- Onda çıxılmaz vəziyyət yaranır. Əgər Siz, parlament fraksiyalarının etimadını qazanmış şəxs bu vəzifənin öhdəsindən gələ bilmirsinizsə, bunu başqası heç bacarmaz.

- Nəyə görə, bəlkə başqası bacara bilər. Hər bir siyasi xadimin öz prinsipləri və öz dünyagörüşü var. Mənim dünyagörüşüm kabinet yaratmaqda qarşılaşdığım ziddiyyətləri razılaşdırmağa imkan vermir, ancaq ola bilər ki, başqası kəskin ucları yumşaldar və barışıq xəttini tapar. Mən bütün son gücümü toplamağa və vətənin rifahı naminə verməyə hazır olduğumu demişəm, ancaq elə hədlər var ki, mən heç vaxt adlayıb keçə bilmərəm. ("Azərbaycan qəzeti 1918, 22 dekabr).

Yeni kabinetin formalaşdırılması ilə bağlı belə çıxılmaz vəziyyətin yaranmış olduğunu gören bir sıra frqə sədrlərinin hansı qərara gəldikləri barədə "Azərbaycan qəzetinin 1918-ci il, 24 dekabr sayında aşağıdakı məlumat dərc olunub: "Dünən parlament frqələri sədrlərinin kabinet yaradılması ilə əlaqədar məsələnin müzakirəsinə həsr edilmiş yığıncağı keçirilmişdir. Konvent senyorları ölkənin indiki məsuliyyətli və böhranlı vəziyyətində kabinetin təşkilində sonrakı ləngimələri qəti arzu edilməz hesab edərək, F.X.Xoyskidən onun qarşısında kimin tərəfindən qaldırılmasından asılı olmayaraq, heç bir maneə və şərtlə hesablaşmadan özünün lazım bildiyi kimi təcili surətdə Nazirlər Şurasının təşkilinə başlamağı ısrarla xahiş etməyi qərara aldı.

İki gün sonra Parlamentin növbəti iclasında çıxış edən F.X.Xoyski yeni kabinetin təşkili və hökumətin proqramı barədə hesabat verir. Hökumətin təqdim olunan bəyannaməsində "Başlıca vəzifə bölməsində deyilirdi: "Bizim birinci və əsas vəzifəmiz ... Azərbaycanın müstəqilliyidir. ("Azərbaycan qəzeti 1918, 29 dekabr).

Təsədüfi deyildi ki, Azərbaycanda koalisiyalı hökumətin təşkili respublikadakı xarici missiyalar, xüsusilə müttəfiq dövlətlərin nümayəndəsi General Tomson tərəfindən də yüksək qiymətləndirilmişdi. Tomson 28 dekabr bəyannaməsində deyirdi: "F.X.Xoyskinin sədrliyi altında Koalisiyalı Azərbaycan hökumətinin təşkil edilməsi ilə əlaqədar müttəfiq komandanlıq bu hökumətə Azərbaycan hüdudlarında yeganə yerli qanuni hakimiyyət kimi hərtərəfli köməklik göstərəcəkdir. (MIA AN Azerbaydjana, Nauçnyy arxiv, invent № 2143).

Bu bəyannamə müstəqil Azərbaycanın yaşaması üçün ən zəruri beynəlxalq təminatlardan biri kimi xüsusi əhəmiyyət daşıyırdı və ona elə həmin gün dərhal reaksiya

verilməsi dövlət adamlarımızın iş münasibətini əyani surətdə göstərir.

Bəyannamənin hökumət və siyasi dairələrdə belə ruh yüksəkliyi doğurması, böyük ümidlər yaratmasının səbəbləri sırasında sözsüz ki, təqribən 40 gün əvvəl eyni şəxsin verdiyi başqa bir qərarın da az rolu olmamışdı. Belə ki, 1918-ci il noyabr ayının 17-də Bakıda hərbi vəziyyət tətbiq olunması barədə məcburi qərar verən general-mayor Tomson özünü hərbi vəziyyətin davam edəcəyi vaxta qədər Bakının hərbi qubernatoru, polkovnik F.Kokkoreli isə müttəfiq dövlətlərin Bakı şəhərində polis komissarı təyin etmişdi. Əslində Azərbaycan hökumətinin bir sıra səlahiyyətlərini məhdudlaşdıran bu qərarın verilməsinin səhəri günü Bakı şəhərinə dünya müharibəsindən qalib kimi döndən ingilis-fransız-amerikan qoşunları daxil olmuş, əhali arasında müəyyən narahatlıq yaranmışdı. Bunu nəzərə alan Fətəli Xan Xoyski və daxili işlər naziri Behbud Ağa Cavanşir Azərbaycan hökuməti adından səhər əhalisinə müraciət edərək, onları sakitliyə, qayda-qanunu gözləməyə çağırırdılar. Həmin hadisələrlə bağlı "Azərbaycan" qəzetinin 18 noyabr 1918-ci il sayında belə bir məlumat dərc olunmuşdur: "Bazar günü, noyabrın 17-də gündüz saat 1-də Bakıya general Tomsonun başçılığı ilə müttəfiq qoşunları daxil olmuşdur. Generali təmsil etdiyi dövlətlərin qoşunlarının Bakıya, Azərbaycanın paytaxtına daxil olması münasibətilə Azərbaycan hökuməti adından xarici işlər naziri səlahiyyətlərini müvəqqəti icra edən Adil Xan Ziyadxanov salamlayaraq demişdir: "Qanla bir-birindən aralanmış, əldən düşmüş və tükənmiş insanlıq üçün dinc əməkdaşlıq zəminində danışıqlar üçün yeni və işıqlı era başlanır".

Əslində isə türklərin Azərbaycandan getməsindən, general Tomsonun başçılığı ilə müttəfiq qoşunları qüvvələrinin Ənzəlindən Bakıya gəlməsindən, eyni zamanda, rus generalı Biçeraxovun ruslar və ermənilərdən ibarət qüvvəsinin də Bakı limanına çıxarılmasından Azərbaycan hökuməti ciddi narahatlıq keçirirdi. Ayrı-ayrı qüvvələrin yaydıqları müxtəlif məzmunlu bəyannamələrin xalqı çaşdırdığı bir vəziyyətdə hamı hökumətin nə qərar verəcəyini gözləyirdi. "Belə bir vəziyyətdə Azərbaycan dövlət rəisi mərhum Fətəli Xan general Tomson ilə görüşür. Onların söhbətləri çox mübahisəli və sət olur General Tomson Azərbaycan Cümhuriyyətini tanımadığını, müttəfiq olan rusların torpağına gəldiyini söyləyir. Fətəli Xan isə Azərbaycan xalqının qərarı və istəyi ilə Azərbaycan Cümhuriyyətinin və istiqlalının elan edildiyini və bunun bütün dünya dövlətlərinə bildirildiyini söyləyir. Fətəli Xan sözlərinə davamla: "Siz böyük bir millət və böyük bir imperiyasınız. Eyni zamanda, mədəni bir millətsiniz. Bizim istiqlaliyyətimizi tanımalısınız", deyir.

General Tomson da: "Bu sözlərdikləriniz siyasi şeylərdir və iki dövlət arasında cərəyan edər. Halbuki mən bir əsgərəm", cavabını verir. Fətəli Xan da: "Madam ki, siz əsgərsiniz, mən də istiqlaliyyətimizi elan etmiş Azərbaycan

Cümhuriyyətinin Baş Naziriyəm. Biz sizi buraya dəvət etmədik. Sizdən ölkəmizi tərk etməyi tələb edirəm", deyir. Bu cavab qarşısında general Tomson tərcüməçiyə dönərək "Baş Nazir həzrətlərinə söyləyin ki, hər hansı bir hərbi qüvvəni çıxarmaq üçün hərbi qüvvəyə sahib olmaq gərəkdir. Bildiyimə görə qurduğunuz Cümhuriyyətinin ordusu hələ qurulmamışdır", deyir. Fətəli Xan tərcüməçiyə: "General həzrətlərinə söyləyin ki, o yalnız hərbi birliyə malikdir. Ya xalq qüvvələrinin nə olduğunu bilmir və ya hər xalq Hindistan xalqı zənn edir. Biz azərbaycan türkləri istiqlaliyyətimizi elan etməmişdən öncə 100 minə qədər rus əsgərini xalq qüvvələrimizin gücü ilə süpürüb sərhədlərimizdən kənara atdıq. Əgər inad edərlərsə, bir ovuc ingilis əsgərini dənizə tökmək qəhrəman xalqımızın gücü ilə bir neçə saatlıq məsələdir. Ancaq, biz nə onlardan pislilik görmək, nə də onlara pislilik istəyirik cavabını vermişdi. (Nağı Şeyxzamanlının xatirələri Bakı, "Qartal nəşriyyatı, 1997, səh. 165-166.)

Fətəli Xan Azərbaycanda ayrı-ayrı hökumət qurumlarının yaradılmasında, xüsusilə ölkənin müdafiəsi, daxili sabitliyin qorunması və xarici siyasət məsələləri ilə bağlı sahələrin inkişaf etdirilməsində xüsusi xidmətlər göstərmişdir. Bu baxımdan belə bir fakt mühüm əhəmiyyət kəsb edir ki, Fətəli Xan 1-ci hökumət kabinetində eyni zamanda daxili işlər, ikinci kabinetdə ədliyyə və müəyyən dövrdə həm də müdafiə, üçüncü kabinetdə isə xarici işlər naziri kimi çox vacib sahələrə rəhbərlik etmişdir. Hökumət başçısı kimi onsuz da kifayət qədər işi olan bu insanın həmin postları da tutmasının vəzifə aludəçiliyi ilə heç bir bağlılığı yox idi və yuxarıda göstərilənlər bunu aydın sübuta yetirir. Görünür həmin vəzifələrin kabinet sədrinə həvalə olunması hər şeydən əvvəl ölkə həyatının daxili tələbatından, bu sahələrin müstəqilliyin qorunması və möhkəmləndirilməsində həqiqətən də, daha mühüm sayılmasından irəli gəlirdi. Çünki Azərbaycanın 4-cü hökumətinə başçılıq etmiş Nəsim bəy Yusifbəyli də eyni zamanda daxili işlər naziri vəzifəsini icra etmişdir. Azərbaycanın üç hökumətində Nazirlər Şurasının sədri olmuş Fətəli xan Xoyski 24 dekabr 1919-cu ildən 1 aprel 1920-ci ilə qədər fəaliyyət göstərmiş 5-ci hökumətdə isə xarici işlər naziri postunu tutmuşdur.

Lətif Şüküroğlu

Veteranlar dövlətin onlara göstərdiyi qayğıdan razıdırlar

1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində alman faşizmi üzərində möhtəşəm qələbədən 73 il ötür. Bu böyük qələbədə Azərbaycan xalqının ön və arxa cəbhələrdə göstərdikləri qəhrəmanlıq və fədakarlığın misilsiz rolu olmuşdur. Dəhşətli müharibədə çoxlu qurbanlar verilsə də, təsəlli və fəxr doğuran hal odur ki, bəşəriyyət faşizm taunundan xilas edilmişdir.

Bir həqiqəti söyləmək olduqca vacibdir ki, müharibə illərində, həmçinin qazanılan qələbənin təmin edilməsində Azərbaycandan göndərilən neftin, ön cəbhədə vuruşan igid Azərbaycan oğulları-

dərəcəsinə, *Dadaş Hüseyinov, Ağabəy Dadaşov, Novruz Əliyev, Bəşir İmanverdiyev, Hacığa Əliyev, Nəriman Məmmədov, Barat Həsənov, Ağarıza Rzayev, Feyruz Əliyev, Beytulla Cabbarov, Rəşid Aslanov, Baxşiyev Qulam* və başqaları çoxlu orden və medallara layiq görülmüşlər. Müharibədən qayıtmış veteranların əksəriyyəti ötən illər ərzində vəfat etmişdir. Hazırda rayonda müharibə iştirakçılarının sayı 8, arxa cəbhə iştirakçılarının sayı 65, dul qadınların sayı 90, Qarabağ müharibəsi iştirakçılarının sayı 479, məhəlli döyüş iştirakçılarının sayı 129 nəfərdir.

2018-ci il 9 may tarixində sovet

qayğısını minnətdarlıq hissi ilə xatırlayır, onun əziz xatirəsini qəlblərdə əbədi yaşadırlar. Ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı - möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev müharibə veteranlarının, onların ailələrinin, həmçinin arxa cəbhədə fədakarlıqla çalışmış insanların sosial vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün ardıcıl və əhəmiyyətli tədbirlər görür.

Müharibə veteranları rayonumuzun ictimai-siyasi həyatında, keçirilən tədbirlərdə fəal iştirak edirlər. Eyni zamanda müharibə veteranlarının gənclərin milli ruhda, hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin gücləndirilməsi sahəsində göstərdikləri fəalliyəti razılıqla qeyd edirik. Astaralı gənclər müharibə veteranlarının verdikləri tövsiyələrə əməl edərək Vətən qarşısında müqəddəs borclarını layiqincə yerinə yetirirlər.

Qələbənin 73-ci il dönümü ilə əlaqədar rayonumuzda da ciddi hazırlıq işləri görülür. Bu məqsədlə hazırlanmış geniş tədbirlər planının həyata keçirilməsinə rayon rəhbərliyi, şəxsən rayon icra hakimiyyətinin başçısı hörmətli Qəzənfər Ağayev tərəfindən gündəlik diqqət və qayğı göstərilir. Rayonumuzun 9 kəndində II dünya müharibəsi iştirakçılarının xatirə kompleksləri, rayonun mərkəzindəki Qəhrəmanlar xiyabanı, Sovet İttifaqı Qəhrəmanları Ziya Bünyadovun, Mirzə Cəbiyevin, İlyə

Kverinin, "Şöhrət Ordeni"-nin hər üç dərəcəsinə layiq görülmüş Rəhmət Hətəmov və Ağasən Nəhmətovun bu xiyabandakı büstləri, şəhərin mərkəzindəki Ana abidəsi, məktəblilərin, gənclərin, ümumiyyətlə bütün rayon əhalisinin unudulmaz əbədi ziyarət yerlərinə çevrilib.

Adı həmişə xəyanətlə qoşa çəkilən ermənilər adətlərinə xilaf çıxmayıb yeni bir təxribata imza atdılar. Bütün cəbhə boyunca ərazilərimizə artilleriya zərbəsi endirən ermənistandan silahlı qüvvələri Azərbaycan ordusunun qüdrəti sahəsində layiqli cavabını aldı. Düşmənin atəş nöqtələri sərrast atəşlə darmadağın edildi. Təkcə BVM-nin iştirakçıları yox, bütün Astara camaatı çox istəyir ki, ordumuzun zəfərləri davamlı olsun, düşmən Qarabağdan tamamilə qovulsun. Hər bir Astaralı əskərlərlə bir sırada döyüşməyə, düşməndən layiqli qisas almaq üçün səngərə atılmağa hazırdır.

Rayon müharibə, əmək, silahlı qüvvələr və hüquq mühafizə orqanları veteranları təşkilatı 9 may Qələbə gününün qeyd edilməsi ilə əlaqədar nəzərdə tutulmuş tədbirlərin ardıcıl icrasını təmin edir, müharibə veteranlarının məktəblilər, gənclər və hərbiçilərlə görüşlərini təşkil edir.

*Rafiq Əliyev,
Astara rayon Veteranlar
Təşkilatının sədri*

nın hünəri də həlledici rol oynamışdır. Hazırda Respublikada 550 nəfər II dünya müharibəsi iştirakçısı, 3300 nəfər arxa cəbhə iştirakçısı və 6700 nəfər müharibədə həlak olmuş döyüşçülərin dul qadınları vardır.

Böyük Vətən müharibəsi dövründə astaralılar da alman faşistlərinə qarşı qəhrəmanlıqla döyüşmüşlər. 5612 nəfər astaralı döyüşən ordu sıralarına yollanmış, onlardan 1064 nəfəri döyüşlər zamanı həlak olmuş, 827 nəfəri itkin düşmüşdür. Sağ qalanların əksəriyyəti döyüşlərdə yaralanaraq evlərinə əlil kimi qayıtmışlar. *Ziya Bünyadov, İlyə Kaverin və Mirzə Cəbiyev* Sovet İttifaqı qəhrəmanı adına, iki nəfəri- *Ağahəsən Nəhmətov və Rəhman Hətəmov* "Şöhrət" ordeninin hər üç

xalqlarının faşizm üzərində qələbəsinin 73 illik yubileyi qeyd ediləcəkdir. Dövlətimiz tərəfindən həlak olmuş müharibə veteranlarının ailələrinə, bu gün də sıralarımızda olan müharibə iştirakçılarımıza, arxa cəbhədə fəal çalışmış insanlara xüsusi diqqət və qayğı göstərilir. Ümummilli lider Heydər Əliyev 1969-1982-ci illərdə və 1993-2003-cü illərdə Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrlərdə II dünya müharibəsi veteranlarına həmişə böyük diqqət və qayğı göstərmiş, onların igidliklərini yüksək qiymətləndirmiş, sosial vəziyyətlərini yaxşılaşdırmaq üçün mühüm tədbirlər görmüşdür.

Rayonumuzun veteranları, müharibə iştirakçılarının ailələri ulu öndər Heydər Əliyevin diqqət və

Nizami rayonunda Aprel döyüşlərinin ikinci ildönümü münasibətilə tədbir keçirilib

3 aprel 2018-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Bilik Fondu, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyası və Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin birgə təşkilatçılığı ilə Texnika və Texnologiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsili Mərkəzində "Vətən mənə oğul desə" adlı tədbir keçirilib.

Silahlı Qüvvələrin 100 illiyi və 2016-cı il aprel döyüşlərinin ikinci ildönümü münasibətilə təşkil edilmiş mərasimdə Azərbaycanın Dövlət Himni səsləndirilib, torpaqlarımızın işğaldan azad olunması uğrunda döyüşlərdə şəhid olmuş igid Vətən övladlarının xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib və aprel döyüşlərinə həsr olunmuş sənədli film nümayiş etdirilib.

Mərkəzin direktoru, iqtisad elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Qabil Həsənov tədbirdə iştirak edən Silahlı Qüvvələr və Qarabağ müha-

ribəsi veteranlarını salamlayıb, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın ölkəmizdə peşə təhsilinin müasir tələblər səviyyəsində qurulmasına göstərdikləri diqqət və qayğıdan danışmış.

General-leytenant Yaşar Aydınovun "Aprel döyüşləri qələbəyə aparan yolun baş-

lanğıcıdır" və Bilik Fondunun Ölkədaxili layihələr sektorunun müdiri Hacı Abdullanın "Gənclərin hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi dövlətimizin siyasətində" mövzularında mühazirələri dinlənilib.

Nizami Rayon Veteranlar Təşkilatının sədri Yəhya Ağayev, Rayon İcra Hakimiyyətinin İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin baş məsləhətçisi İsa Hüseyinov hərbi vətənpərvərlik ruhunda tədbirlərin əhəmiyyətini qeyd edərək, bütün uğurların başlanğıcında elm, bilik və maarifçiliyin durduğunu bildirdilər, belə tədbirlərin davamlı olmasını arzu ediblər.

Tədbirdə mərkəzin şagirdlərinin ifasında vətənə, torpağa, şəhidlərə həsr olunmuş şeirlər ifa edilib.

Sonda dinləyicilərin sualları cavablandırıldıqdan sonra qonaqlar şagirdlərin əl işlərindən ibarət sərgi ilə tanış olublar.

Azərbaycan II dünya müharibəsi illərində

1941-1945-ci illər İkinci Dünya müharibəsinin bəşəriyyətə vurduğu yaralar hələ də sağalmamış, yaddaşlardan silinməmişdir. İllər keçsə də, bu ölüm-dirim müharibəsi unudulmayacaq. Keçmiş SSRİ-nin elə bir məkan olmamışdır ki, bu vahiməli və dəhşətli müharibə həmin yerlərə aclıq, səfalət, müsibət, ölüm və göz yaşları gətirməsin. Bir sözlə, İkinci dünya müharibəsi tarixdə xüsusi iz qoymuşdur.

Müharibə başlamazdan əvvəl Avropada törədilən hadisələr və bunun müqabilində SSRİ dövlətinin atdığı addımlar barədə yəqin ki, çoxlarının məlumatı var. Belə ki, Hitler Almaniya heç bir müqavimətə rast gəlmədən Avropanın bir neçə ölkəsini zəbt etdikdən sonra 1938-ci ildə Çexoslovakiyanı ələ keçirdi. SSRİ ilə Almaniya arasında müqavilənin imzalanmasından 7 gün sonra - 1939-cu il sentyabrın 1-də Hitler ordusu Polşaya hücum etdi.

Sentyabr ayının 17-də Sovet İttifaqı ukraynalıları və belorusları müdafiə bəhanəsi ilə Polşanın şimalına qoşun yeritdi və ölkənin şərq hissəsini tutdu.

Elə həmin il SSRİ, Latviya, Litva və Estoniya arasında əldə edilmiş razılığa əsasən bu ölkələrə sovet ordusunun əzəli kontingenti yeridildi. 1940-cı ildə bu ölkələr öz parlamentlərinin qərarı ilə SSRİ-nin tərkibinə qatıldılar. Az sonra Sovetlər İttifaqı sovet-rumın razılaşması əsasında Bessarabiyanı tutdu və bu ərazi Moldova SSR elan olundu.

1941-ci il iyunun 22-də gecə saat 4-də Hitler Almaniya xəbərdarlıqsız 190 diviziya, çoxsaylı hərbi texnika və təyyarələrlə SSRİ-yə hücum keçdi. Hücum zamanı Qırmızı

rək müharibəyə gedən könüllülərin sayını artırmış, bu da qara fikirləri alt-üst etmişdi.

Azərbaycan əhalisinin də Orta Asiyaya köçürülməsi Moskvanın gündəliyində olmuşdur. Bundan xəbər tutan Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi Mir Cəfər Bağirov Stalinlə görüşmüş və onu inandırmışdır ki, Azərbaycan

xalqı heç zaman Hitler Almaniyasına baş əyməyəcək, faşistlərin müqəddəs torpaqlarımızda ağalığına yol verməyəcəkdir.

SSRİ Ali Baş komandanlığının əmri ilə 1942-ci il fevralın 22-də 416-cı Azərbaycan atıcı diviziyası yaradıldı. Mir Cəfər Bağirov Şimali Qafqaza gələrək 416-cı, 223-cü Azərbaycan milli diviziyalarının əsgərləri ilə görüşdü, bu da döyüş ruhunu xeyli artırmış oldu.

Tarixçilərin yazdıqlarına görə, həmin illərdə azərbaycanlıların əksəriyyəti rus dilini bilmirdi. Şovinst rus komandirlərinin əmrinə başa

düşmədiklərindən bəziləri yerində güllələndirildilər. Belə ciddi hallar ortaya çıxandan sonra rus komandirləri azərbaycanlı zabidlərlə əvəz olunmuş, milli əsgər və zabıt heyətinin sayı artırılmışdır. 1942-ci ilin fevralından 416-cı atıcı diviziyanın ayrı-ayrı hissələri Ucar-Göyçay-Şəmkiyə yaradılmış, 223-cü diviziyanın səfərbərlik artımı isə Quba rayonunda aparılmışdır. Sonradan həmin diviziya 44-cü ordunun tərkibinə daxil edilərək Şimali Qafqaza - Xasavyurd rayonuna təlim-məşqə göndərilmişdir. Az sonra 402, 223, 227, 271, 77-cı atıcı diviziyaları təşkil edilmiş və onlar Krasnodar, İjorsk, Kırım, Sevastopol uğrunda döyüşlərdə fərqlənmişlər.

416-cı diviziyanın qəhrəmancasına apardığı döyüşlər yüksək qiymətləndirilərək Taqanroq şəhərində və Ukraynanın Nikolayev vilayətinin Çernova kəndində muzeylər yaradılmış, memoriallar ucaldılmışdır.

Hitler komandanlığının planına görə, Qafqaz və Zaqafqaziya 1941-ci ilin beş ayı ərzində işğal olunmalı idi. Lakin düşmənin planı sovet qoşunlarının döyüş qəhrəmanlıqları sayəsində alt-üst edildi. Təkcə Qafqaza olan hücumda düşmən 100.000 nəfər əsgər və zabitini itirərək nə Qroznı, nə də Bakı neftinə sahib ola bildi.

Azərbaycan xalqı döyüş cəbhələrində, səngərlərdə, arxa cəbhədə fədakar əməyi ilə düşmən üzərində qələbə naminə misilsiz rəşadət göstərmişlər. Yüksək keyfiyyətli Bakı benzini, sürtkü yağları, silahlar, döyüş sursatı, mörmi və ərzaqla dolu eşelonlar gecə-gündüz, arası kəsilməyən axınla cəbhəyə yollanırdı. Analarımız öz əlləri ilə yundan toxduqları isti corabları, quru meyvələri və təsəlli məktublarını cəbhəyə göndərirdi. Azərbaycan neftçiləri müharibənin 4 ili ərzində ölkəyə 75.000.000

ton neft vermişlər.

Böyük alim, akademik Yusif Məmmədliyəv SSRİ Müdafiə Nazirliyini yüksək keyfiyyətli aviabenzin ilə təmin edən komponent kəşf etmişdi. Dövlət Y.Məmmədliyəvin apardığı tədqiqatları layiqincə qiymətləndirərək 1944-cü ildə onu Lenin ordeni, 1946-cı ildə Stalin mükafatı ilə təltif etmişdir.

Azərbaycandan II dünya müharibəsində iştirak edən yüz minlərlə döyüşçü faşistlərlə vuruşlarda rəşadət və qəhrəmanlıq nümunələri göstərdiklərinə görə SSRİ-nin yüksək adları, rütbələri, orden və medalları ilə təltif edilmişlər.

İki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Həzi Aslanovun, Sovet İttifaqı Qəhrəmanları - Mehdi Hüseynzadənin, İsrail Məmmədovun, Qafur Məmmədovun, Gəray Əsədovun, Ziya Bünyadovun, Səməd Abdullayevin, Rixard Zorgenin, Müseyib Allahverdiyevin, İsmayıl Bayramovun, Əvəz Verdiyevin, Aslan Vəzirovun, Mirzə Vəliyevin, Abbas Quliyevin, Adil

Quliyevin, Mehdi Quliyevin, Məhərrəm Dadaşovun, Qəzənfər Əkbərovun, Məstən Əliyevin, Şəmsulla Əliyevin, Cəmil Əhmədovun, Səlahəddin Kazımovun, Məmməd Məhərrəmovun, Məlik Məhərrəmovun, Əmi Məmmədovun, Məmməd Məmmədovun, Xəlil Məmmədovun, Mərdan Musayevin, Bəkir Mustafayevin, Əli Rzayevin, Nəcəfqulu Rəfiyevin, Fariz Səfərovun, İdris Süleymanovun, Həbibulla Hüseynovun, Ağashirin Cəfərovun, Şirin Şükürovun, Mikayıl Ələkbərovun, Mirzə Vəliyevin, Məmməd Məhərrəmovun, Kərim Kərimovun, təyyarəçi Hüseyn Əliyevin, general Heybət Heybətovun, süvari generalı Yaqub Quliyevin, Səkinə Bayramovanın xatirələri hər bir azərbaycanlı üçün əzizdir.

Eyni zamanda müharibədən orden və medallarla qayıtmış və hazırda aramızda olmayan Yuqoslaviya və İtaliya partizan hərəkatının fəal üzvü Mirdamət Seyidov, general Akim Abbasov, təyyarəçi, tarix elmləri doktoru, professor Məzahir Abbasov, Fransa müqavimət hərəkatının iştirakçısı Əhmədiyyə Cəbrayilov, haqqında "Döyüş yollarında" əsəri yazılmış, Gəncə və Bakı şəhərlərində milis idarələrinin rəisi olmuş "223-cü Qırmızı bayraqlı Belqrad atıcı diviziyası" hərbi memuarının müəllifi, polkovnik Baxış Mehdiyev, siyasi və ictimai xadim Hacıağa İbrahimov, tanınmış ictimai xadim Ələvsət Baxışov, Çingiz Həsənov, 416-cı Taqanroq diviziyasının qəhrəman döyüşçüsü

Əbdül Zeynalov, polkovnik Əlisəfa Bağirov, İmran Tağızadə, Məmmədqulu Hüseynov, general Mustafa Nəsirov, baş ədliyyə müşaviri Nurəddin Zeynalov, qadınlarımızdan İrina Qədimova, Züleyxa Seyid Məmmədova, arxa cəbhədə fədakarlıq göstərmiş Zemfira Kərimova və başqaları qədərbilən xalqımız tərəfindən hər an anılır və onların adları həmişə şərəflə çəkilir.

*Məmməd Mirzəliyev,
veteran*

Ordunun dislokasiyası Almaniya ilə SSRİ arasındakı Pakt nəzərə alındığından, əsasən Qərb sərhədlərində yerləşdirilmişdi. Bu səbəbdən müharibənin ilk illərdə Hitlerə SSRİ üzərində üstünlük qazandırdı.

SSRİ-də "Hər şey cəbhə üçün, hər şey qələbə üçün!" şüarı ilə hər kəs səfərbərliyə çağırıldı.

Araşdırmalar nəticəsində məlum olmuşdur ki, müttəfiq respublikalardan təkcə Azərbaycandan ön cəbhəyə 600 mindən çox insan səfərbər olunmuşdur. Onlardan 300.000 nəfəri döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuş, 300 mindən çoxu isə geri qayıtmışdır.

Faşist Almaniya SSRİ-yə qarşı müharibəyə başlayarkən tərtib etdikləri planda ilk növbədə məqsədləri Qafqazı ələ keçirmək, Qroznı və Bakı neftinə sahib çıxmaq idi. Odur ki, düşmən əsas zərbəsini Qafqaza yönəlmişdi.

Çeçenistanda, Qabardin-Balkar Muxtar Sovet Sosialist Respublikasında, Karaçayev-Çerkez diyarında, Kalmıkiyada və bəzi ərazilərdə faşistlərin nikbin qarşılınmaları xəbərləri Moskvaya çatanda sorğu-sual aparılmadan qısa müddətdə əhali Qazaxıstana və Sibire köçürülmüşdür. O ağır illərdə Dağıstana rəhbərlik edən Azərbaycan xalqının mürd oğlu, dövlət xadimi Əziz Əliyevin təşkilatçılığı, uzaqgörənliyi sayəsində, aparılan siyasi təbliğat və təşviqat işləri nəticəsində Dağıstan xalqı ümumi düşməne qarşı nifrətini ifadə edə

“Uintonun uşaqları”...

669 uşağı ölümdən xilas etmiş böyük insan

Praqanın Mərkəzi dəmiryol vağzalının 1-ci Platformasında qarşısında bir abidə var. Adi abidəyə oxşayır. Amma bunun arxasındakı tarix heç də adi deyil. Bu, böyük bir adamın kiçik bir abidəsidir. 2 uşaqla dayanmış bir kişi. Bu kişi ser Nikolas Uintondur (Nicholas Winton), bu uşaqlar isə onun xilas etməyə çalışdığı 900 uşaqdan ikisidir. Təəssüf ki, Uinton uşaqların 250-ni xilas edə bilmədi. Amma onun bu xilasdan sonrakı davranışı...

Adamların qəhrəman olub-olmaması azı 50% təsadüflərdən asılıdır. Qəhrəmanlığını göstərəcək şəraitə düşməyən çoxlu adamlar olub yəqin. Nikolas Uinton da 1938-ci ilə qədər hamı kimi sakitcə yaşayırdı. Valideynləri alman yəhudiləri

yaşına çatana qədər uşağa baxmalı idi.

Bu ailələri tapmaq üçün Uinton qəzetlərdə elanlar verdi, yüzlərlə ailə elanlara cavab verdi, çoxu pul bağışladı, pul çatmadıqda Uinton öz pulu ilə uşaqların ehtiyaclarını ödəməli oldu. Britaniyanın Daxili İşlər Nazirliyi də uşaqlara vizanı gecikdirirdi. Uinton sonradan xatırlayırdı ki, bu zaman müharibəyə cəmi bir neçə ay qalmışdı.

Eyni zamanda Praqada Uintonun dostu Trevor Çadvik gestapo rəsmisi Karl Bemelburqla “dostlaşmışdı”, ona verdiyi pulun müvafiq yerlərə çatması müqabilində nasistlər uşaqların göndərildiyi qatarlara toxunmadılar, hətta Karl uşaqlara saxta sənəd düzəldilməsində də köməklik etdi.

1939-cu ilin 14 martında Hitlerin Moraviya və Bohemiyaya girməsindən bir neçə saat əvvəl 20

məti sərhədlərini yəhudi qaçqınlara bağlamışdı, aşkar edildikləri təqdirə, Niderland onları almanlara təhvil verirdi.

Lakin bu 8 qatardan yalnız yeddisi Londona çata bildi - cəmi 669 uşaq. Qalan 250 uşaq isə qatarlarda olarkən - 1 sentyabrda Hitler Polşaya girdi. II Dünya Müharibəsi başladı və sərhədlər bağlandı. Nəticədə bu uşaqların taleyi naməlum qaldı, böyük ehtimal, onlar konslagerlərdə ölüblər.

5-ci “uşaq qatarı”nda xilas olan Vera Qissinq həmmüəllifi olduğu “Nikolas Uinton və xilas edilmiş nəsil” adlı kitabda (2001) yazır: “Alman düşərgələrinə göndərilmiş Çexiyanın 15000 yəhudi uşağından yalnız bir ovucu xilas ola bildi. Sağ qalmış Çexiya yəhudilərinin mənim nəslimdən olanlarının böyük hissəsini Uinton xilas edib.” Xilas olan uşaqlarının əksəriyyəti yetim qaldı. Onların valideynləri Osvensimdə, Berqen-Belsendə, Terezinştatda öldürüldü.

Müharibədən sonra uşaqların çoxu Britaniyaya qaldı. Lakin əksəriyyəti vətənə qayıtdı, İsrailə, ABŞ-a, Avstraliyaya köçdü. İndi o uşaqların 70-80 yaşı var və özlərini “Uintonun uşaqları” adlandırırlar.

“Uintonun uşaqları” arasında “Fransız leytenantının arvadı”, “Aysedora” kimi filmlərin rejissoru Karel Reyş (Karel Reisz), amerikan

dı - hətta arvadına da. Ona görə də bu böyük insanın əməli ictimaiyyətdən gizli qalıb - ta ki 1988-ci ilə qədər. Həmin ildə Uintonun həyat yoldaşı evin damını yığırdı - rarkən, oradan Nikolasın 1939-cu ildə yazdığı, uşaqları qəbul edən ingilis ailələrinin ünvanlarını qeyd etdiyi dəftərçəsini tapdı. Orada yazılan bütün ünvanlara məktublar göndərildi və nəticədə Uintonun təxminən 80 “uşaq”ı tapıldı. Sonra BBC-nin “That’s life!” (“Həyat budur”) tok-şousu Uintonu izləyici kimi verilişə dəvət etdi. Onun üçün gözlənilməz bir şəkildə aparıcı Ester Ransen onun tarixini danışdı və zalda olan 20-dən çox “Uintonun uşağı”nı ayağa qalxmağa dəvət etdi. Uintonun yanında oturan qadın onun “uşaqları”ndandır və aparıcının elanından sonra qadın ona sarı çevrilərək, “Salam” deyir, qucaqlayıb öpür. Uinton öz “uşaqları”na baxır və ağlayır...

Bundan sonra Uinton tanınır, 1994-cü ildə İsrail Prezidenti Ezer Vaytsmandan təşəkkür məktubu alır, 1998-ci ildə Çexiyanın Masarik ordeni ilə təltif olunur, 2002-ci ildə II Yelizaveta onu cəngavər titulu ilə təltif edir, 105 yaşında - 2014-cü ildə Çexiyanın ali mükafatı Ağ Şir Ordeni ilə təltif edilir.

1 sentyabr 2009-cu ildə sonuncu - 3 sentyabr 1939-da yola salınıb, amma müharibənin başlanması ilə əlaqədar ünvana çatmamış - “uşaq vaqonu”nun 70 illiyi münasibətilə 1930-cu illərdə istismarda olmuş lokomotiv və vaqonlardan ibarət xüsusi “Uinton qatarı” sağ qalmış “Uintonun uşaqları” və onların qohumları ilə birlikdə Praqanın mərkəzi vağzalından Londona yola salındı. Yola salınarkən, Praqanın mərkəzi vağzalında Uintonun abidəsi açıldı. Qatarı isə Londonda Uinton özü qarşıladı.

Uşaqların xilasından ibarət olan bu layihə ümumilikdə “Kindertransport” adlanır. Vyanada, Qdanskda, Liverpulda, Berlində, Londonda xilas edilmiş uşaqlara, bu əməliyyata abidələr qoyulub.

Bir dəfə Uintonun soruşmuşdu ki, niyə o, belə riskli işi görmək qərarına gəlmişdi. O, çiyini çəkərək cavab vermişdi: “Uşaqlar ölüm təhlükəsi qarşısında qalanda kimə onların qayğısına qalmırsa, onları dərhal xilas etmək lazımdır. Əgər səndən başqa onları xilas edən heç kim yoxdursa, nə etmək olar ki?!”

Uintonun adına internet saytı və orada “Uintonun uşaqları”nın siyahısı var.

ri idilər, lakin sonradan xristianlığı qəbul etmişdilər. Nikolas Londonda birja makleri işləyirdi. 1938-ci ildə qərara aldı ki, məzuniyyətini İsveçdə buzda sürüşərək keçirsin. Getdi İsveçərəyə. Bu zaman ona Praqada qaçqınların işi üzrə Britaniya komitəsində işləyən dostu Martin Bleyk zəng vurdu ki, təcili bir iş var, gəlsin Praqaya.

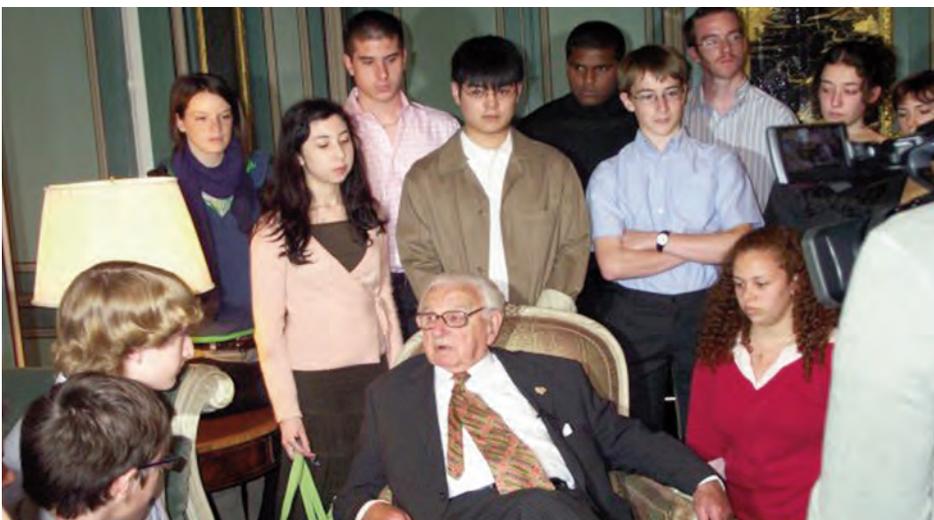
Nikolas Praqaya gedir və orada Hitlerin 1938-ci il Münxen sazişi ilə razılığı verilmiş Sudet işğalından və Almaniya yəhudiləri əleyhinə olmuş “Xrustal gecə”dən sonra Praqaya sığınmış nəhəng qaçqın ordusunu görür. Bu qaçqınların arasında çoxlu uşaq var idi. Hitlerin isə Praqanı tutacağı gözlənilirdi. Onda Nikolas qərara alır ki, bu uşaqları xilas etsin. O, demək olar ki, təkbaşına uşaqların Praqadan çıxarılması üzərində plan hazırlayır. Çünki Britaniya komitəsi yalnız qocalarla və əlillərlə məşğul idi, onları uşaqlar maraqlandırmırdı.

Uinton qaldığı qonaq otağını büro kimi istifadə edir. Uşaqlarını xilas etmək istəyən valideynlər ora axışır. Nasistlər Uintonun izinə düşsələr də, o, görkəmini dəyişərək, vaxt udur, uşaqların şəkillərini, məlumatları yığırdı. O,

Çexoslovakiyadan təcili çıxarılmalı olan 900 uşağın siyahısını tutmağı bacardı. 1939-cu ilin əvvəlində Uinton Londona qayıdır. Orada anası ilə birlikdə özlərini “Çexoslovakiya qaçqınlarının işləri üzrə Britaniya Komitəsinin Uşaq Şöbəsi”nin əməkdaşları kimi təqdim edərək, uşaqları qəbul edəsi ailələr tapdılar. Hər ailə uşaq 17

uşaqla birgə ilk qatar Praqanı tərk etdi. Şahidlər danışırlar ki, o zaman vağzalda dəhşətli mənzərə var idi: uşaqlar ağlayır, onları heç yere göndərməməsi üçün yalvarır, valideynlər uşaqlarından ayrılı bilmirdilər.

Beləliklə, Uinton və dostları 8 belə qatar yola sala bildilər. Qatarlar Nürnberq və Kölnə keçərək, holland portu Huk van

Hollana çatdı, sonra uşaqlar gəmilərlə Essekse, oradan da yenə qatarla Londona göndərildilər. Orada isə Uinton və uşaqları qəbul edən ailələr onları qarşıladılar. Deyirlər ki, uşaqlar Londona çatanda Nikolas onlara yaxınlaşmayıb, sadəcə uzaqdan seyr edib. Qatarların Niderlanddan buraxılması isə yalnız Britaniya hökumətinin verdiyi qarantiyadan sonra mümkün olub. Çünki o vaxt Niderland höku-

nəzəriyyəçi fiziki, Nobel mükafatı laureatı Valter Kon (Walter Kohn), amerikan astronomu, Nobel mükafatı laureatı Arno Penzias, hüquq müdafiəçisi, Nürnberqin “Həkimlər prosesi”nin tərcüməçisi Hedi Epştayn (Hedy Epstein), genetik-pediatr Renata Laksova (Renata Laxova), BBC İsrailin yaradıcısı Hüqo Marom (Hugo Marom)... var.

Lakin bu möhtəşəm işi barədə Uinton heç vaxt heç kimə danışmır-

ВЕЛИКОЙ ПОБЕДЕ - 75

В связи с начавшимися военными действиями бело-финнов в 1939 году по приказу Наркома Военно-Морского Флота десять отличников IV курса Ленинградского медицинского института в числе Алескерова Джалал Шукюр оглы досрочно с последнего курса морского факуль-

ВОЕВАЛ БАКИНЕЦ НА СЕВЕРЕ

тета отправили военными врачами на Северный флот. Так уроженец Азербайджана оказался в суровом Заполярье.

С медицинской практикой пришлось временно проходить в Мурманске, на базе общеобразовательной школы, шло развертывание нового военно-морского госпиталя, пришлось осваивать некоторые строительные и монтажные специальности. Когда госпиталь был готов к приему раненых и больных, всех молодых врачей зачислили ординаторами хирургического отделения, где работали до конца финской войны, после чего были распределены по частям и соединениям.

В марте 1940 года Джалал Шукюр оглы стал начальником санитарной службы 4-го отдельного артиллерийского зенитного дивизиона Противовоздушной обороны Северного Флота. Он был сформирован в декабре 1939 года, и Алескеров стал обживать берег Баренцева моря, у входа в Кольский залив, в районе Сеть-Наволока. Места там были гористые, голые, открытые всем ветрам. Гранитные сопки, лишь местами были покрыты скудной растительностью, редкими карликовыми березками.

На небольшом каботажном судне Джалал Шукюр оглы дважды возвращался в г. Полярный. Крутые мощные волны не давали возможности подойти к обледенелому причалу, и все находившиеся на судне с большим риском высадились на берег. Вещевые мешки с газетами, туки, продовольствие в момент наибольшего приближения судна к пирсу просто бросали на берег, где ему пришлось потом прослужить более 1106 дней и ночей.

Зима в Заполярье жестокая. Бушевали метели, дули ураганные ветры, поднимая снежные вихри, затмевавшие дневной свет, люди теряли ориентировку на местности. Дороги становились непроходимыми, что и говорить, край суровый. Но эту суровость стойко преодолевал врач Алескеров, она укрепляла его характер, волю, решимость. За короткий предвоенный год дивизион окреп, стал полноценной единицей Северного Флота.

22 июня 1941 года началась Великая Отечественная война. В 12 часов дня бойцы дивизиона и Джалал Шукюр оглы услышали по радио о нападении фашистской Германии на Советский Союз. В этот же день вражеские самолеты подвергли бомбардировке наши объекты в Кольском заливе.

Военный гарнизон, в котором служил Алескеров, играл исключи-

тельно важное значение в обороне Кольского залива, стационарные дальнобойные береговые батареи во взаимодействии с батареями на острове Кильдин преграждали вход вражеским кораблям в Кольский залив. Зенитный артиллерийский дивизион, где служил Джалал Шукюр оглы, прикрывал его от немецкой авиации.

Дивизион стал пополняться личным составом. От военных медиков требовалось обеспечить надлежащую медицинскую помощь. За короткий срок удалось развернуть

стационар, обеспечить подразделения фельдшерами, создать там санитарные посты. Сообщения с Мурманском и Полярным стало затруднительным из-за налетов фашистских бомбардировщиков, но дивизион был обеспечен необходимыми медикаментами и перевязочными материалами и даже имел неприкосновенный запас. На базе гарнизонного лазарета был сформирован военный госпиталь.

В первые недели войны сухопутные войска противника особой активности не проявляли, а вот его авиация, имея явное численное превосходство в воздухе, днями висела

Ура! Мы победили!

над Кольским полуостровом. Беспеременно звучали сигналы боевой тревоги, грохотали зенитные орудия. Первые же схватки с воздушным противником показали, что бойцы хорошо подготовились к боям. Были сбиты два фашистских самолета, затем еще. Это воодушевило личный состав, подняло боевой дух зенитчиков. Несмотря на ожесточенные бомбежки, бойцы и врач Алескеров мужественно и стойко действовали у орудий.

С конца 1942 года большое количество военных грузов из Америки и Англии стало прибывать в Мурманск и Архангельск. В дни прохождения союзных конвоев авиации Северного Флота и противовоздушной обороне приходилось очень тяжело. Разыгрывались жестокие воздушные бои. Дивизион, в котором служил Джалал Шукюр оглы, был их немым участником, огнем зенитных орудий дезорганизовывал боевые порядки фашистских самолетов, лишая их маневренности, уничтожая их.

Узнав, что Алескеров перед войной закончил курсы специализации

по рентгенологии, главный рентгенолог флота В.Соболев предложил ему перейти служить в военно-морской госпиталь, находившийся в порту Владимир. Джалал Шукюр оглы дал согласие и в марте 1943 года отбыл на новое место службы. Тогда он в своем дневнике и записал: «1943 год, 18 марта. Сеть-Наволока. Прошло три года и 20 дней. За этот срок полностью сформировался, окреп, как боевая единица, дивизион, организовалась и санитарная служба. Есть все, что требуется для полноценной медицинской работы. И все это сделано моими руками. Привык ко всему и ко всем. Жаль расставаться, душа болит.»

На новом месте службы Алескеров быстро освоился. Очень часто противник совершал массированные налеты и бомбежки. Часто, рискуя жизнью, команды небольших судов и сейнеров и днём вывозили раненых с полуострова Рыбачьего в госпиталь, где служил Джалал Шукюр оглы. Ему также приходилось участвовать в этих переходах.

Ввиду того, что раненые обычно прибывали в госпиталь большими партиями по сорок-пятьдесят и более бойцов - то все врачи, независимо от специальности, становились к операционным столам. Одни оперировали, другие помогали, давая наркоз, налаживали переливание крови, ассистировали или накладывали шины. Приходилось работать по двое-трое суток непрерывно. Многим раненым требовалось переливание донорской крови, и медики, в том числе и Алескеров, сдавали каждый свою. Работа велась под бомбежками. Дело в том, что в порт заходили и боевые корабли и немецкая авиация проявляла по отношению к ним большую активность. Во время одного из таких налетов погиб начальник госпиталя К.Вайнберг. Его заменил врач В.Полугодков, которого вскоре отозвали. С августа 1943 года возглавить госпиталь поручили Д.Ш. Алескерову.

1944-й год стал годом побед Красной Армии. К началу сентября финские войсковые части полностью капитулировали. В то время фашисты были лишь на Крайнем Севере, на Мурманском направлении. Назревало решительное наступление советских войск и на участке, где воевал Джалал Шукюр оглы. В связи с этим было решено передислоцировать военный госпиталь ближе к Полярному, в местечке Тюва Губа.

В начале сентября 1944 года Алескеров был вызван в Полярный. Там ему приказали в короткий срок подготовиться и перейти на новое место необходимым, как тогда говорили, до свечей и спичек включительно, ибо никаких снабженческих органов на новом месте на первых порах не планировалось.

Трудились буквально день и ночь, и меньше, чем за неделю к началу решающего наступления войск Карельского фронта и Северного Флота все было готово. Оборона противника на всем протяжении

22 ИЮНЯ 1941 ГОДА

Роса еще дрожала на лафете,
Когда под громом дрогнул Измаил.
Трубач полка
У штаба
На рассвете
В холодный горн тревоги затрубил.
Набата звук-
Кинжальный, резкий, плотный,
Летел к Одессе,
За Троянов вал,
Как будто он не гарнизон пехотный,
А всю Отчизну к бою поднимал!

Алексей Недоганов

СВЯЩЕННАЯ ВОЙНА

Вставай, страна огромная,
Вставай на смертный бой
С фашистской силой темною,
С проклятою ордой!
Пусть ярость благородная
Вскипает, как волна, -
Идет война народная,
Священная война.
Дадим отпор душителям
Всех пламенных идей,
Насильникам, грабителям,
Мучителям людей.
Не смеют крылья черные
Над Родиной летать,
Поля ее просторные
Не смеет враг топтать.
Гнилой фашистской нечисти
Загоним пулю в лоб,
Отребью человечества
Сколотим крепкий гроб.
Пусть ярость благородная
Вскипает, как волна, -
Идет война народная,
Священная война!

Василий ЛЕБЕДЕВ-КУМАЧ

была прорвана, важный узел обороны немецких войск Печенга (Петсамо), а вслед за ним порт и военно-морская база Лиинхамара были взяты нашими войсками. Вслед за наступающими частями на двух медико-санитарных ботах с охраной госпиталь

Алескерова взял курс на только что освобожденный Лиинхамара. Портовые сооружения, дома были превращены в груды развалин. Пришлось груз и людей переправлять на берег в шлюпках и на платформах. Прибыв в штаб базы с докладом, Алескеров предстал перед командиром капитаном 1-го ранга М. Клевенским, проводившим с медиками совещание в Полярном. Нарком Военно-Морского Флота Н.Г. Кузнецов в своей книге «Накануне» писал о нем: «Этот человек обладал необычайной работоспособностью. С ним было нелегко не только подчиненным, которым приходилось выдерживать его темпы, но и начальству. Если у него возникал срочный вопрос, он не стеснялся разбудить любого, даже глубокой ночью.» Джалал Шукюр оглы на себе убедился в справедливости этих слов, так как он неоднократно с воспаленными глазами возил его с собой не только по частям базы, но и по многочисленным армейским соединениям, расположенным вдоль дороги Петсамо-Никель. Часто вызывал к себе, интересовался вопросами госпиталя и много помогал.

Под госпиталь отвели единственное уцелевшее здание офицерского клуба. Здесь медиков ожидали раненые. Пришлось с ходу развернуть операционную и перевязочные.

За умелую и четкую организацию передислокации военного госпиталя в порт Лиинхамара, своевременное обеспечение медицинской помощью в сложных боевых условиях моряков Северного Флота и бойцов Карельского фронта Джалал Шукюр оглы Алескеров был награжден орденами Красной Звезды и двумя Отечественной войны II степени, а также многими медалями.

Материал подготовил:
Гриченко Александр
Александрович

Azərbaycanın ən yaşlı sakini: "Dünyadan köçəcəyim tarixi bilirəm"

Mircəfər Bağirovla və Ulu Öndər Heydər Əliyevlə şəxsən görüşmüş 124 yaşlı nənə - Səmərqə Gülməmməd qızı Allahverdiyeva

Azərbaycanda ən yaşlı insan və seçici Bərdə rayonunun Xəsili kəndində yaşayan, 1894-cü il təvəllüdü Allahverdiyeva Səmərqə

Gülməmməd qızıdır. Azərbaycanın bölgə müxbiri 124 yaşlı nənəyə baş çəkib, sağlamlıq durumu ilə maraqlanıb, maraqlı xatirələrini dinləyib.

Səmərqə nənənin sağlamlıq durumu kafidir. Aydın danışır, suallara doğru-dürüst cavab verir. Həyatın bütün ağrı-acısını dadıb. Ancaq dik durmağı, ayaqda qalmağı bacarıb. 124 yaşa yata-yata deyil, çalışa-çalışa gəlib. Dövlətə və cəmiyyətə faydalı töhfələr verib.

Səmərqə xanım Ağcabədi rayonunun Qiyaməddinli kəndində ailə qurub yaşasa da, həyat yoldaşının zorakılıqlarından cana doydugu üçün boşanıb. 4 uşağı ilə birlikdə Bərdəyə, Xəsiliyə qayıdıb. Maddi sıxıntı, aclıq üzündən övladlarını da itirib.

İlk taleyi daşa dəyən qadın o ağır illərin fırtınalarında ikinci dəfə ailə həyatı qurub. 3 uşaq atası olan Əsgər xan kişiylə möhkəm, etibarlı ailə ittifaqı yaradıblar. Ögey-doğmalıq bilinməyib. "Taleyn yazısıdır" - deyərək, şükranlıq içində

mehriban, can deyib, can eşitməklə yeni həyata başlayıblar.

1941-ci ildə başlayan Böyük Vətən Müharibəsi isə Səmərqə xanımı yenidən sınaqla üz-üzə qoyub. Həyat yoldaşı Əsgər xan kişi ölüm-dirim müharibəsinə yollanıb. Bir çətin külfətə baxmaq Səmərqə nənənin öhdəsinə düşüb.

O illərdə Göyçayda peşə məktəbində oxumağa göndərilən bu zəh-

mətkeş xanım mexanizatorluğun sirlərinə pıylənib. Xəsiliyə qayıdaraq traktorla kolxoz işlərində yorulmadan çalışıb. Rusiyadan Xəsiliyə traktorçu işləmək üçün gəlmiş Nikolayla kolxozun xidmətində olub. "ÇTZ" markalı traktoru gündüzlər Səmərqə xanım, gecələr isə Nikolay işlədib.

Müharibənin özü ilə bərabər gətirdiyi aclıqdan danışan nənə deyir ki, yeməyə bir tikə çörək belə, tapmadığı günlər olub: "Bir dəfə yeməyə çörək olmadı. Kolxoz sədri Məmməd xan süddən hazırlanmış bulama gətirdi. Bulamanı içib traktoru işə saldım".

Səmərqə nənə kolxozda çalışdığı illərdə Azərbaycan SSR-nin birinci katibi olan Mircəfər Bağirovla görüşüb: "30-35 yaşım olardı. Traktorla yer şumlayırdım. Mircəfər Bağirov məni traktorla işləyən gördü və çox xoşuna gəldi. "Sağ ol!", - deyib, məni bağrına basdı".

Səmərqə nənənin oğlu Rüstəm dayı əlavə edir ki, anası

M. Bağirovla çox güman, 1938-39-cu illərdə görüşüb.

Ömrünün ikinci yüzilliyini yaşayan nənə, Azərbaycan SSR-nin birinci katibi olduğu dövrdə Heydər Əliyevlə bağlı xatirələrini də danışır: "Heydər Əliyev həmişə mənim işlərimlə maraqlanırdı. Kolxoz sədri Hüseyn Ağayevlə gəlib becərdiyim pambığa baxırdı. İclaslarda, görüşlərdə mənimlə görüşər, xoşagələn zarafatlar edərdi".

Pambıqçılığın Bərdədə inkişaf elədiyi illərdə Səmərqə nənənin hünəri 150-160 kq pambıq yığmağa belə, çatıb. Uşaqlarının köməyi ilə bu ailə hər axşam 300-400 kq pambıq yığaraq təhvil verib.

Zəhmətkeş qadın əməyinin qiyməti olaraq 25 ordenə layiq görülüb. Ancaq evinin yanması nəticəsində bütün sənədləri məhv olub: "Naftalana sanatoriyaya gedəndə ordenlərim yaxamdaydı. Baş həkim dedi ki, "onların sənəd-

Əsgər xan kişinin 80 yaşına qədər (ailə başçısı 80 yaşında vəfat edib - M.M.) xoşbəxt həyat yaşayıblar.

İndi Səmərqə nənənin övladlarından beşi sağdır. Qızlarından biri dünyasını dəyişib. Oğlu Rüstəm Allahverdiyev deyir ki, Səmərqə nənə 2005-ci ildə qızını itirəndən sonra çox ağladığından gözlərinin nurunu itirib, sağlamlığında xeyli geriləmə olub.

124 yaşlı Səmərqə xanımın altı övladdan 30 nəvəsi, 60 nəticəsi, 10 kötücsəsi var. Bir-birilərinə yaxın yaşayan övladları tez-tez Səmərqə nənənin başına yığışırlar. Onun qayğısına qalırlar, nazını çəkirlər.

S. Allahverdiyeva ölkədəki ictimai-siyasi hadisələri də diqqətlə izləyir. Oğlu deyir ki, sonuncu referendum keçiriləndə nənə səs vermə məntəqəsinə getməyi təkid edib və məntəqəyə gedərək səs verib. Bu prezident seçkilərində də İlham Əliyevə səs verib.

lərini gətir baxım". Hamısını aparıb göstərdim. Düşündüm ki, deyər, "ordan-burdan yığıb, yalandan asıb yaxasından". Evimizdə baş verən yangında hamısı yandı".

Deyərlər, "yaman günün ömrü az olar". 4 illik müharibə də nəhayət ki, başa çatıb. Səmərqə xanımın qalib ordunun əsgəri kimi Berlinə qədər irəliləyən ömür-gün yoldaşı Əsgər xan kişi də sağ-salamat evinə qayıdıb. Əsgər xan kişinin dönüşündən sonra ailə gözəl günlərinə qovuşub. 1 oğul, 5 qızla bərabər

124 yaşlı nənə əmindir ki, 130 yaş başa vura biləcəkdir: "Məşədi Alı adlı babam var idi. 130 il yaşadı. Sağlığında əlini başıma qoydu və dedi ki, yaşımı sənə verdim. Ona görə də dünyadan köçəcəyim tarixi bilirəm. Allah qoysa, 130 il yaşayacam".

Müsaibimiz zamanında əkib-becərdiyi ərazilərə getmək, həmin yerləri təkrar görmək arzusundadır.

Musa Muradlı,
Sputnik Azərbaycan

Allah rəhmət eləsin

Respublika Veteranlar Təşkilatının kollektivi Binəqədi rayon Veteranlar Təşkilatının sədri Telman Hətəmovun qohumu

Arif Abdullayevin

vəfatından kədərləndiyini bildirir, yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir

Salyan Rayon Veteranlar Təşkilatının kollektivi II dünya müharibəsi veteranı

Əhliman Güllüşovun

vəfatından kədərləndiyini bildirir, ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir.

Ağsu rayon Veteranlar Təşkilatının kollektivi II dünya müharibəsi veteranı

Mahmudov Alışın

vəfatından kədərləndiyini bildirir, ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir.

"Azərbaycan Veteranı" qəzetinin elektron ünvanına (az.veteran@mail.ru) məqalələrinizi göndərməklə bizimlə əməkdaşlıq edə bilərsiniz. Qeyd edək ki, "Azərbaycan Veteranı" qəzetində dərc olunan məqalələrdəki faktlara və məlumatlara görə müəllif məsuliyyət daşıyır. Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Əziz oxucular, "Azərbaycan Veteranı" qəzeti üçün abunə yazıla bilərsiniz!

Qəzetimizə abunə olmaq üçün:

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC-nin Səbail filialı

Hesab nömrəsi AZ33İBAZ38090019442437115209

6 aylıq abunə haqqı - 7.5 AZN, 1 illik abunə haqqı - 15 AZN

Qeyd: Əziz və hörmətli oxucular, "Azərbaycan Veteranı" qəzetinə abunə olmaq üçün "Azərmətbuatyayımı" ASC şöbələrinə, poçtlara, Müharibə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatına və Təşkilatın rayon şöbələrinə müraciət edə bilərsiniz.

Əlaqə telefonları: (012) 440- 21-08 (012) 497- 63-58 (111)

Baş redaktor
Ülvi İBRAHİMLİ

Məsul katib
Şəhla QARAYEVA

Qəzet Ədliyyə
Nazirliyində
qeydiyyatda alınıb.
Təsisçi: Azərbaycan
Respublikası
Veteranlar
Təşkilatının Rəyasət
Heyəti

"Azərbaycan
Veteranı" qəzeti.
VÖEN:
1701285981
verilmə tarixi -
23.11.2011

Ünvan: Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu,
Kaveroçkin küçəsi, 34
Əlaqə telefonu: 012 440-21-08
e-mail: az.veteran@mail.ru
Dövlət qeydiyyat nömrəsi - 3486
Dövlət qeydiyyat tarixi -
19.10.2011

Qəzet ayda iki dəfə "Azərbaycan Veteranı"
qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılır,
səhifələrin və "Veteran Nəşriyyatı"
mətbəəsində nəşr olunur.

Qiyməti 60 qəpik
Tiraj: 1250